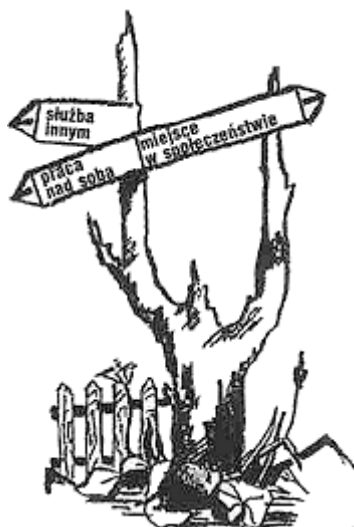

hm. Krzysztof Sikora H R

WĘDROWNICZE ABECADŁO

czyli rzecz o metodzie wędrowniczej

Michałowi i Maćkowi

Materiał metodyczno - programowy dla młodzieży starszej i kadry instruktorskiej, którzy metodę wędrowniczą traktują jako sposób realizacji metody harcerskiej.

... Wyśnionych naszych własnych światów czystość Wąż wcieleń chwycić chce w swoje pierścienie! Chce nam je unieść aż gdzieś - w rzeczywistość! Pędź serce, bo me sny ściga spełnienie!"

Leopold Staff

GAWĘDA ZAMIAST WSTĘPU

Harcerstwo jest ruchem społeczno - wychowawczym, w którym starsi przez specyficzne metody i formy pracy przekazują młodszym idee harcerstwa wraz z jego prawie 90 - letnią tradycją.

Możemy zatem, używając skrótu myślowego, powiedzieć że ciągłość harcerstwa polega na permanentnym przekazywaniu: starsi - młodszym, bardziej doświadczeni - mniej doświadczonym, idei i sakramentalnych, ponadczasowych zasad wychowawczych zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. W zależności od wieku, w którym przychodzi nam zaszczyt uczestnictwa w harcerstwie, stosujemy specyficzne dla poszczególnych grup wiekowych metody i formy pracy. Najistotniejsza jest metoda czyli sposób czy też sposoby realizacji idei i dążenie do wartości zawartych w Prawie Harcerskim. Sakramentalną jest metoda harcerska, której rozwinięciem jest metoda zuchowa (specyficzna dla tej grupy wiekowej). Rozwinięciem metody harcerskiej jest także metoda wędrownicza - sposób pracy z młodzieżą starszą w ZHP. Formy pracy też są zmienne i muszą być dostosowane do wieku, czasu, miejsca oraz potrzeb uczestników harcerstwa.

Inne metody i formy będziemy stosować w pracy z zuchami, inne z harcerzami w wieku 12-15 lat, inne z młodzieżą starszą (od 15 do 25 roku życia), a jeszcze inne z dorosłą kadrą instruktorską.

Podmiotem naszej pracy jest młodzież starsza (15 -25 lat). Możemy zaobserwować, że na przestrzeni historii harcerstwa młodzież starsza na równi z kadrą instruktorską (starszyzną), odgrywała w harcerstwie kluczową rolę i stanowiła o sile harcerstwa w ogóle.

My, brać wędrownicza, uczestniczymy w harcerstwie świadomie - naszą pracę opieramy na permanentnym samowychowaniu, samokształceniu i samorozwoju.

To my, wędrowniczki i wędrownicy oraz nasza kadra wspólnie tworzymy ruch ludzi świadomie uczestniczących w harcerstwie. Naszym drogowskazem jest Prawo, Przyrzeczenie Harcerskie i Kodeks Wędrowniczy, a dewizą naszą jest zawołanie: "Wyjdź w świat, zobacz, pomyśl, pomóż - czyli działaj", przy zachowaniu zasad: pracy nad sobą, szukania miejsca społeczeństwu i służby. Naszą działalność wędrowniczą prowadzimy indywidualnie i w zespole, gdyż ten wzmacnia naszą postawę wędrowniczą i wspiera nasze samowychowanie, samorozwój i samorealizację. Warunkiem indywidualnego rozwoju jest również podnoszenie poziomu pracy naszych zespołów - drużyn, kręgów starszoharcerskich a w konsekwencji wędrowniczych. To one właśnie od drużyn i kręgów starszoharcerskich poprzez specjalizację - wyczyn - osiągają poziom mistrzowski czyli wędrowniczy. Tu przeważa częściej mała grupa przyjaciół - często 2-5 osobowe patrole (zastępy) i te tworzą drużyny.

Kto decyduje o jakości pracy naszych drużyn? Robią to przede wszystkim sami ich członkowie tj. harcerki i harcerze starsi -wędrowniczki i wędrownicy. Ważnym czynnikiem jest doświadczenie kadry i poziom wyrobienia harcerskiego. Wyróżnikiem tego wyrobienia jest liczba zdobytych przez harcerki i harcerzy starszych sprawności i starszoharcerskich znaków służb oraz uprawnień państwowych, odznak specjalnościowych i stopni starszoharcerskich. Ich samowychowanie - rozwój dopełnia się, gdy osiągają pełnię dojrzałości harcerskiej i obywatelskiej, zdobywając wykształcenie, zawód, uznanie społeczne i rozpoczynają swoje normalne, dorosłe życie. Część z tych dorosłych harcerek i harcerzy podejmuje świadomie służbę instruktorską, organizując pracę harcerską w wybranych przez siebie grupach wiekowych i dziedzinach zainteresowań - specjalnościach. Część, w "cywilnym" codziennym życiu stosuje wartości zaszczerpione, a potem utrwalone w harcerstwie. Niewłaściwym jest gdy do środowisk młodzieży starszej - w pracy z młodzieżą starszą przenoszone są metody i formy pracy, stosowane w drużynach harcerskich. Stąd też wiele drużyn starszoharcerskich nie potrafi określić czym w istocie różni się w swej pracy od dziewcząt i chłopców z drużyn harcerskich. Po pierwszych zbiórkach takich drużyn harcerki i harcerze wyczuwają nudę, następuje brak entuzjazmu i chęci do dalszej aktywności w harcerstwie, co w istocie kończy się odchodzeniem młodzieży z harcerstwa chyba, że w drużynie dzieje się inaczej.

Dokonałiśmy sporej pracy. Przeprowadziliśmy analizę literatury dotyczącej harcerstwa starszego i wędrownictwa, zarówno tej wydanej w kraju jak wydanej poza granicami. Analizowaliśmy dokumenty programowo - metodyczne zjazdów ZHP, wyniki eksperymentów metodycznych z okresu międzywojnia, czasu powojennego, doświadczenia harcerstwa starszego lat 80-tych, początków lat 90-tych, doświadczenia ZHR w tej dziedzinie, rozwiązania programowo-organizacyjne "roversów" -starszych skautów - wędrowników w różnych organizacjach skautowych, wyniki badań dotyczących potrzeb, zainteresowań i postaw polskiej młodzieży lat 90-tych. Oczywiście wszystko to po to, by zoptymalizować pomysł na sposób pracy z młodzieżą starszą w ZHP.

Wędrownictwo - metoda wędrownicza jest jednym ze sposobów na jakość

pracy starszoharcerskiej - wędrowniczej. Wierzę, że metoda wędrownicza jest taką skuteczną drogą w pracy z młodzieżą starszą, gdyż sprawdziłem ją w mojej ponad dwudziestoczteroletniej służbie instruktorskiej w ZHP.

By wspierać Was i Wasze drużyny w wybijaniu się na dobrą - wysoką jakość pracy harcerskiej - wędrowniczej poświęcam niniejszą książeczkę.

Goście podziękowania składam wszystkim przyjaciołom i współpracownikom, którzy mobilizowali mnie do zapisania tych myśli - Wędrowniczego Abecadła i wsparli mnie w tej pracy.

Wędrownictwo - to ruch młodzieży starszej (15-25 rok życia) i instruktorów w ZHP, polegający na świadomej, twórczej braterskiej i aktywnej postawie wobec ludzi, harcerstwa oraz świata, którą wyróżnia samodzielne i zespołowe jego poznawanie poprzez wędrowkę, wybór ważnych i ciekawych zadań - kierunków służby - pracy oraz dostrzeganie ważnych społecznie problemów przy jednoczesnym zastosowaniu wędrowniczego zawołania - dewizy:

WYJDŹ W ŚWIAT - ZOBACZ - POMYŚL - POMÓŻ czyli DZIAŁAJ!

Zasadniczym elementem jest wędrowka i baczne obserwowanie oraz badanie zjawisk otaczającego nas świata. Jesteśmy wszędzie tam, gdzie powinniśmy być z naszą - wędrowniczą wrażliwością. Aktywną postawą dajemy dowód sprawnego myślenia, w wyniku którego poznajemy zjawiska występujące w danej dziedzinie życia społecznego, ekonomicznego, technicznego itp. Dzięki temu podejmujemy świadomie naszą - wędrowniczą służbę, będącą wynikiem identyfikacji potrzeb ludzkich czy społecznych. **Wędrowka ta musi być syntezą wartości wynikających z Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz Kodeksu Wędrowniczego względem zidentyfikowanych pól służby i naszej postawy - gotowości do jej podjęcia.**

Metoda wędrownicza charakteryzuje się dwoma aspektami:

- **wędrowka po naszym środowisku lokalnym**, regionie, kraju, Europie, świecie w kontakcie z naturą (**aspekt wędrowki fizycznej** związany z przemierzaniem kilometrów, poznawaniem otaczającego nas świata, przyrody, kultury, zabytków, gospodarki, folkloru itp.)

- **wędrowka do zagadnień** - problemach, dziedzinach wiedzy (**aspekt wędrowki intelektualnej**, zdobywania, wzbogacania swoich horyzontów, informacji z różnych dziedzin, najczęściej najbardziej nas interesujących, kształtujących nasze zainteresowania, szukanie sposobów rozwiązywania problemów itp.)

Żaden zauważony problem nie zostanie przez nas pozostawiony z obojętnością. Podjęmy próby jego rozwiązania, dokonując wędrowki intelektualnej (poznając faktografię rozwiązywanego problemu) oraz wędrowki fizycznej (w sensie podjętej konkretnej działalności - służby).

Ruch wędrowniczy cechuje:

ŚWIADOME, CELOWE, ZAPLANOWANE, ZORGANIZOWANE, INDYWIDUALNE I ZBIOROWE DZIAŁANIE - to znaczy, że wędrownictwo jest harcerstwem czynu - wyczynu - specjalizacji - profesjonalizmu w wyborze pól służby - zadań, planowaniu ich realizacji, sposobu organizowania się do indywidualnego i zbiorowego działania ich wykonaniu i ocenie efektów oraz wyciąganie wniosków na przyszłość.

Założeniem ideowo-programowym jest prowadzenie działalności w oparciu o Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie oraz Kodeks Wędrowniczy, przy zachowaniu zasad:

- **pracy nad sobą** - rozumianej jako ciągłe doskonalenie swojej wiedzy i umiejętności; to ciągłe samowychowanie, samodoskonalenie i praca nad rozwojem fizycznym,
- **szukania miejsca w społeczeństwie** - rozumianego jako przygotowywanie się do dorosłego życia, zdobycie wykształcenia, zawodu, wypracowanie pozycji w życiu rodzinnym i społecznym, wypracowanie akceptacji, uznania i szacunku środowiska
- **służby dla innych** - rozumianej jako bycie wrażliwym, dostrzeganie problemów, podejmowanie prób ich rozwiązywania oraz gotowość i chęć do pełnienia służby Bogu, Ojczyźnie i bliźnim w różnych jej płaszczyznach i wymiarach.

Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie - "...kreślą konkretny system wartości, opisują ideał. Odzwierciedlają zasady harcerskiego wychowania: służbę, braterstwo, pracę nad sobą. Prawo, każdemu harcerzowi, daje ściśle określony kodeks postępowania, jest dla niego życiowym drogowskazem. W chwili złożenia harcerskiego Przyrzeczenia zobowiązujemy się nieustannie dążyć do osiągnięcia takiego ideału. Młody człowiek, składając je, decyduje się z własnej "szczerzej woli" akceptować i stosować w swym życiu zawarte w Prawie zasady etyczne. Wobec własnego sumienia, wobec grupy rówieśników i instruktora, który jest dla niego wzorem i autorytetem,

bierze odpowiedzialność za ich dotrzymanie. To dobrowolne zobowiązanie jest największą motywacją do samodoskonalenia, wyrażeniem woli nieustannej pracy nad sobą, woli stałego podążania drogą wyznaczoną przez drogowskaz naszego Prawa. Akceptowanie zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu ideałów oraz stały, możliwie największy wysiłek, zmierzający do ich osiągnięcia, są wobec młodego człowieka skutecznym instrumentem, wpływającym na jego rozwój. Dla najmłodszych członków naszego ruchu, identyczną rolę pełni Obietnica i Prawo Zucha. Prawo i Przyrzeczenie jest fundamentalnym elementem metody harcerskiej...¹"

KODEKS WĘDROWNICZY

Wędrownicza dewiza: wyjdź w świat, pomyśl, pomóż. czyli działaj.

Być wędrownikiem to niemała sztuka, dostępna tylko dla tych, którzy posiadają prawdziwie harcerską postawę. **Wędrownikowi** nie wystarczy znajomość miejsca zamieszkania, **wędrownika** ciekawi świat, **wędrownik**, patrząc w swą przyszłość, pragnie odnaleźć własną ścieżkę.

Wędrowanie to znacznie więcej niż przemierzanie kilometrów czy wytrwałość fizyczna. To sztuka wchłaniania życia, które nas otacza, to oczy i uszy otwarte, to tajemnica współodczuwania przyrody i człowieka. **Wędrowką** nie będzie przyspieszony tupot nóg, nadmiar krzykliwego humoru, lecz właśnie cisza wśród ciszy lasu, skupienie wobec wschodów czy zachodów słońca. To wycucie wędrownik łatwo odszuka w sobie.

Wędrownik - zawsze gotów nieść pomoc.

Wędrownik - bardziej niż jakikolwiek inny harcerz jest przyjacielem całego świata. **Wędrownika** ciągnie siła nieprzeparta w dal na coraz to nowe, nieznanne szlaki, nie pozwala zastygnąć mu w wygodnym, osiadłym życiu, toczącym się zbyt wolno.

Wędrownik - spostrzega urok życia wszędzie, gdziekolwiek się znajdzie, gdyż odkrywa to, czego inni w pozorowanej monotonii codziennych dni dopatrzeć się nie umieją. **Wędrownika** radość trudnych zwycięstw, urok przyrody, piękno zdobywania samotnie nie wydeptanych ścieżek.

Wędrownik - stale uprawia wędrowki, wędruje w zimie, w lecie, na wsi, w mieście, tropi miejsca, gdzie może być pożyteczny.

Wędrownik jest ambasadorem i strażnikiem całej spuścizny metody i tradycji harcerstwa oraz propagatorem zasad: pracy nad sobą, szukania miejsca w społeczeństwie i służby dla innych.

Wędrownik dba o honor braci wędrowniczej oraz Związku Harcerstwa Polskiego.

TRZY WĘDROWNICZE STOPNIE WTajemNICZENIA

1. Jodełka wędrownicza

Symbolem pierwszego stopnia wtajemniczenia jest jodełka wędrownicza - metalowy znaczek o wys. 15 mm, a szer. u podstawy 12 mm. To oznaka podjęcia próby wędrowniczej oraz wstąpienia na drogę wędrowniczą. W jodełkę wpisane jest ognisko wędrownicze. Zielony kolor jodełki to symbol nadziei na osiągnięcie dojrzałości harcerskiej i obywatelskiej w wędrowce po świecie w symbiozie z przyrodą. Zielone tło jodełki to także symbol harmonii życia. Trzy płomienie oraz trzy bierwiona symbolizują ideę wędrowniczą, są bowiem zapożyczone z naramiennika wędrowniczego. Jodełkę nosimy na klapie prawej kieszeni munduru harcerskiego. Możemy ją nosić również na ubraniu cywilnym.

Zdobędziesz ją jeżeli:

¹ "Harcerskie Ideały" HBW, W-wa 1997 r.

- jesteś już harcerką, harcerzem po okresie próbnym w drużynie starszoharcerskiej - wędrowniczej lub harcerką, harcerzem starszym w drużynie wielopoziomowej, ewentualnie w samodzielnym zastępie starszoharcerskim lub kręgu akademickim,

- złożyłaś/łeś Przyrzeczenie Harcerskie,
- znasz ideę wędrownictwa, jego historię oraz założenia programowe,
- zdobyłaś/łeś przynajmniej jedną sprawność drugiej lub trzeciej gwiazdki,
- masz otwartą próbę na starszoharcerski znak służby,
- masz otwartą próbę na stopień ćwika lub samarytanki (minimum)
- aktywnie uczestniczysz w pracy swojego środowiska harcerskiego,

Uwaga! Ważnym jest, aby jodelka wędrownicza była wręczana indywidualnie, w sposób uroczysty. Wskazane jest wypracowanie w tym względzie własnego obrzędu związanego z ogniem, uwzględniając w nim ideę wędrownicza.

2. Naramiennik wędrowniczy

Naramiennik wędrowniczy pierwszy raz został wprowadzony oficjalnie w Organizacji Harcerzy ZHP rozkazem Naczelnika L10 z dnia 10 czerwca 1938 roku. To właśnie starszych chłopców w ZHP wyróżniał noszony na lewym pagonie zielony naramiennik z wyszytym palącym się ogniskiem złożonym z trzech polan. Od tego czasu w ZHP młodzież starsza miała swój wyróżnik. Później również dziewczęta korzystały z tej symboliki. Owa symbolika jest znamienna. Wyraża ona bowiem cel i treść pracy ruchu wędrowniczego (wędrowniczek i wędrowników).

Naramiennik jest symbolem ciągłej wędrówki ku wartościom Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz zasad Kodeksu Wędrowniczego. Naramiennik jest również symbolem bycia świadomym uczestnikiem harcerstwa - to tradycyjne zewnętrzna oznaka przynależności do ruchu wędrowniczego.

Ognisko - symbol ciepła, bliskości, domu, rodziny, więzi. To ognisko na zielonym tle lewego naramiennika jest symbolem świadomej wędrówki po różnych, interesujących nas zagadnieniach i tematach z zakresu wszelakich dziedzin ludzkiej aktywności, po własnej miejscowości, regionie, kraju, Europie, świecie. Trzy brązowe polana są ułożone w gwiazdę. tradycyjnym skautowym sposobem na długotrwałe palenie i oznaczają szczerą wolę postępowania po harcersku "całym życiem" i "przez całe życie". Trzy polana oznaczają ponadczasową treść pracy wędrowniczej: pracę nad sobą, szukanie miejsca w społeczeństwie, służbę Bogu, Polsce i bliźnim. Trzy smukłe płomienie koloru czerwono - pomarańczowo - żółtego wyrażają jasne i proste dążenia wędrowniczek i wędrowników do:

- **najwyższy**- realizacji w codziennym życiu Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz zasad Kodeksu Wędrowniczego,

- **średni** - dbałości o rozwój fizyczny i duchowy,
- **mały** - dbałości o rozwój intelektualny i społeczny.

Zielone tło naramiennika przypomina, że to wszystko odbywa się na tle harcerskiego życia, w wędrówce po szerokim świecie i bezpośrednim kontakcie z przyrodą.

Zdobędziesz go jeżeli:

- zdobyłaś/łeś już pierwszy stopień wtajemniczenia - jodelkę wędrowniczą,
- rozwijasz swoje zainteresowania w wybranej przez siebie dziedzinie - masz zdobyte uprawnienia państwowe (np. przodownik GOT, OTP.KOT itp., licencję krótkofalarską, uprawnienia ratownika przedmedycznego lub medycznego, pletwonurkowe, przewodnika turystycznego, uprawnienia instruktorskie w wybranej dziedzinie, dyplom ukończenia kursu językowego, prawo jazdy itd.),
- zdobyłaś/łeś co najmniej 4 sprawności drugiej lub trzeciej gwiazdki,
- zdobyłaś/łeś przynajmniej jeden starszoharcerski znak służby i masz otwartą próbę na kolejny,
- zdobyłaś /łeś stopień samarytanki / ćwika i masz otwartą próbę na stopień wędrowniczki /Harcerza Orlego,

- dbasz o rozwój i honor swojego harcerskiego środowiska(patrolu, zastępu, drużyny. kręgu, Hufca),
- postępujesz zgodnie z zasadami Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz Kodeksu Wędrowników.

Uwaga! Naramiennik powinien być wręczony w sposób obrzędowy, przy harcerskim ognisku, indywidualnie każdej harcerce i każdemu harcerzowi starszemu, biorącemu udział w obrzędzie. Noszony jest na lewym pagonie.

Zdobywanie jodełki lub naramiennika nie powinno trwać dłużej niż jeden rok.

3. Lilijka wędrownicza

Lilijka wędrowniczą jest symbolem osiągnięcia mistrzostwa w wędrownictwie, symbolizuje znalezienie drogi harcerskiej i obywatelskiej. W lilijkę wpisana jest symbolika ogniska wędrowniczego.

Zdobędziesz ją jeżeli:

- masz już naramiennik wędrowniczy,
- zdobyłaś/łeś stopień HR i podharcmistra,
- byłaś/łeś opiekunem co najmniej dwóch harcerzy orlich - wędrowniczek pracujesz na rzecz ruchu wędrowniczego i upowszechniasz ideę i metodę wędrowniczą,
- organizowałaś/łaś minimum 10 razy obrzęd nadania naramiennika wędrowniczego,
- bierzesz aktywny udział w kształceniu kadry dla ruchu wędrowniczego i harcerstwa starszego,
- masz niekwestionowany dorobek w pracy z młodzieżą starszą w ZHP,

Uwaga! Ten stopień wtajemniczenia ma charakter honorowy. Przyznaje go rada ruchu wędrowniczego ZHP.

Zasada jest następująca: drużynowy i członkowie Rady Drużyny - bądź powołana przez drużynowego kapituła wędrowniczą może potwierdzać kolejne stopnie wtajemniczenia. Warunek: sami członkowie kapituły mają naramiennik wędrowniczy. Szef namiestnictwa starszoharcerskiego komendy chorągwi pomoże zorganizować pierwsze obrzędy nadania jodełki bądź naramiennika. Lilijka wędrowniczą może być wręczana na kolejnych PZHS-ach, ogólnopolskich Złotach Wędrowniczych oraz na innych ogólnopolskich formach pracy dla młodzieży starszej w ZHP. Ważnym jest aby była to decyzja kapituły wędrowniczej.

Wędrowniczką, wędrownikiem może być harcerka, harcerz starszy powyżej 15 roku życia, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego, po zdobyciu naramiennika wędrowniczego i obrzędowym jego wręczeniu, po zdobyciu stopnia minimum samarytanki - ćwika.

Metoda wędrownicza stwarza pełne warunki dla wszechstronnego wspierania wędrowniczki i wędrownika do:

- **rozwoju intelektualnego**, który "... jest ciągłym zdobywaniem wiedzy, wyrabianiem umiejętności myślenia, refleksji i dokonywania wyborów; próbą zrozumienia otaczającego nas świata, kształtowaniem postawy twórczej, poznaniem samego siebie i własnych zdolności, rozwijaniem wyobraźni i wrażliwości na piękno.

Rozwój intelektualny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- samokształcenie i doskonalenie,
- stwarzanie warunków do swobodnego kształtowania światopoglądu,
- naukę,
- kształtowanie indywidualności,
- uczestniczenie w życiu kulturalnym,
- rozbudzanie zainteresowań...²

² "Harcerskie ideały" - HBW, W-wa, 1997 r.

- rozwoju społecznego - czyli "...budowania szacunku wobec drugiego człowieka, jego godności wolności i przekonań, wyrabiania umiejętności życia we wspólnocie opartej na dialogu i potrzebie solidarnego działania Do przygotowania do odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu wspólnoty rodzinnej, lokalnej, narodowej, międzynarodowej. Do poznania praw i powinności obywatelskich w społeczeństwie demokratycznym.

Rozwój społeczny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- budowanie braterstwa i przyjaźni
- służbę innym, odpowiadanie programem działania na najważniejsze problemy wspólnoty lokalnej, kraju, społeczności międzynarodowej
- poznanie i stosowanie zasad demokracji
- kształtowanie postaw tolerancji i poszanowania odmienności
- poznawanie mechanizmów i struktur życia społecznego
- wyrabianie postawy obywatelskiej
- poznawanie dziedzictwa tradycji, kultury, cywilizacji Polski, Europy, świata..."³

- rozwoju duchowego, który "... jest nieustannym dążeniem do poszukiwania głębszego zrozumienia i pełniejszego kierowania się w życiu określonym systemem wartości. Miłość, nadzieja, dobro, prawda, wolność, sprawiedliwość, tolerancja i przyjaźń stanowią harcerski system wartości oparty na zasadach chrześcijańskich. Rozwój duchowy osiąga się wypełniając obowiązki wobec samego siebie, innych ludzi, swojego otoczenia oraz otwierając się na to co duchowe - co znajduje się poza zasięgiem materialnego postrzegania świata.

Rozwój duchowy w harcerstwie może być realizowany między innymi poprzez:

- życie religijne rozumiane jako dialog z Bogiem
- refleksję nad samym z sobą
- pokonywanie własnych słabości
- rozwijanie swoich zdolności i doskonalenie samego siebie
- poszukiwanie sensu życia
- służbę innym
- kontakt z przyrodą
- rozbudzanie wrażliwości etycznej i estetycznej
- budowanie harmonii
- poznawanie i tworzenie kultury..."⁴

- rozwoju fizycznego, który "... jest stałą troską o zdrowie i kondycję fizyczną, nauką zdrowego stylu życia, nieuleganiem nałogom, wychowaniem w poszanowaniu własnego zdrowia, przewyciężaniem własnych słabości i lęków - w dążeniu do utrzymania równowagi ducha i ciała.

Rozwój fizyczny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- dbałość o sprawność fizyczną
- uprawianie sportu
- życie obozowe
- uprawianie wędrówek i turystyki

³ "Harcerskie ideały" - HBW, W-wa, 1997 r.

⁴ "Harcerskie ideały" - HBW, W-wa, 1997 r.

- poznanie zasad zdrowego trybu życia
- walkę z nałogami
- popularyzowanie i przestrzeganie zasad higieny..."⁵

Jest ważne, aby każda wędrowniczka wędrownik oraz każdy zespół / patrol, zastęp, drużyna czy krąg miał jasny i klarowny szlak wędrówki i służby, odpowiadający psychofizycznym właściwościom rozwojowym tej grupy wiekowej.

⁵ "Harcerskie ideały" - HBW, W-wa, 1997 r.

Ruch wędrowniczy cechuje:

a) **TOŻSAMOŚĆ:**

- grupa wiekowa (15-25 lat)
- własne nazewnictwo (wędrownik - wędrowniczka),
- własne tradycje, zwyczaje i obrzędy
- trzy stopnie wtajemniczenia wędrowniczego (jodelka, naramiennik i lilijka wędrownicza)
- działalność nosi znamiona wyczynu, mistrzostwa, profesjonalizmu
- oznakami przynależności do ruchu jest również posiadanie minimum stopnia samarytanki - ćwika, znaków służb starszoharcerskich, sprawności harcerskich drugiej i trzeciej gwiazdki, uprawnień państwowych itd.

b) **OTWARTOŚĆ:** istotna cecha ruchu - wskazująca miejsce dla każdego, kto chce uczestniczyć w gronie wędrowniczym i przyjmuje zasady ruchu za własne.

c) **SAMORZĄDNOŚĆ:** bardzo ważny element samowychowania, mający szczególny wpływ na dokonywanie samodzielnego wyboru zadań dla siebie, zastępu, zespołu, drużyny na poziomie podstawowym.

Ważnym elementem samorządnościowym, który potwierdza główne kierunki pracy tej grupy wiekowej, jest Konferencja Programowa Wędrowniczek i Wędrowników (tak na szczeblu hufca, chorągwi jak i ogólnokrajowym jest potrzeba zainicjowania i kontynuacji tej formy samorządnościowej dla młodzieży starszej w ZHP)

Aby harcerstwo dla młodzieży starszej w ZHP było atrakcyjną i progresywną ofertą dostosowaną do psychofizycznych właściwości rozwojowych, musi być harcerstwem:

- **wędrującym** - w kontakcie z naturą i ludźmi ciągle pracującym nad sobą, szukającym swojego miejsca w społeczeństwie, prowadzącym do pełnej dojrzałości harcerskiej i obywatelskiej,
- **odpowiedzialnym** - za ciągłość, całość i rozwój harcerstwa, ZHP jako ruchu społeczno - wychowawczego i organizacji, za jakość wiedzy umiejętności harcerskich oraz obywatelskich, za własny rozwój, za wspólnotę lokalną, za region i kraj, za rolę i miejsce harcerstwa i Polski w Europie i świecie,
- **pełniącym służbę** - świadomie szukającym i podejmującym zadania harcerskiej służby, będącej stałym elementem pracy wędrowniczej, kształtującym postawy bezinteresownej pomocy, pełniącym służbę Bogu, Ojczyźnie i bliźnim,
- **samorządnym** - samodzielnie i samorządnie planującym swoją działalność, samodzielnie i samorządnie organizującym się do pracy, propagującym demokratyczne metody podejmowania decyzji o tym, co i jak ma realizować patrol, zastęp, drużyna czy krąg; mającym wpływ na to, co i jak dzieje się w hufcu, chorągwi czy też w ZHP jako całości,
- **myślącym** - świadomym swego miejsca i roli, jaką odgrywa ta grupa wiekowa w ZHP oraz w społeczeństwie; świadomie uczestniczącym w życiu Związku, wspólnoty lokalnej, kraju, świadomym działań harcerskiej służby, potrafiącym wyciągać wnioski do dalszej swojej pracy,
- **radosnym** - będącym ambasadorem radości życia i służby, propagującym pogodę ducha i radosne usposobienie, budującym dobro, szukającym pozytywnych wartości w drugim człowieku i otaczającym nas świecie,
- **wrażliwym** - obserwującym otaczający świat i rzeczywistość, reagującym na krzywdę, cierpienie i zło poprzez budowanie i tworzenie dobra, wyczulonym na nieprawidłowości i patologię,
- **niepokornym** - twórczym i aktywnym w życiu swojego harcerskiego środowiska i wspólnoty lokalnej, przełamującym schematy w myśleniu i działaniu, będącym źródłem ciekawych i pozytywnych pomysłów i rozwiązań, np. co do form pracy i pól służby,
- **krytycznym** - twórczym wobec otaczającej rzeczywistości, będącym sumieniem drużyn, hufców, chorągwi i Związku, twórczo i konsekwentnie odnoszącym się do istniejących problemów szkoły, osiedla, wspólnoty lokalnej, regionu czy kraju,
- **nowoczesnym** - ciągle nadążającym za osiągnięciami cywilizacyjnymi, szukającym dobrych, skutecznych, nowoczesnych rozwiązań metodycznych, programowych i organizacyjnych, pamiętającym o ciągłym sięganiu do źródeł, korzeni, by nie zagubić idei, stojącym na straży tradycji harcerskich i narodowych,

- **propaństwowym, obywatelskim** - wychowującym w duchu poszanowania autorytetu państwa oraz zasad konstytucji, prawa i demokracji, uświadamiającym mechanizmy funkcjonowania nowoczesnego państwa oraz praw i obowiązków obywateli III Rzeczypospolitej, stwarzającym warunki dla ukształtowania poglądu na świat oraz uczuć i postaw prorodzinnych, prospołecznych, patriotycznych i obywatelskich.

Instrumenty metodyczne wspierające samowychowanie i rozwój wędrowniczki i wędrownika to:

- a) Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie,
- b) Kodeks Wędrowniczy,
- c) wzorce osobowe (bohater drużyny, postać historyczna, literacka, z życia religijnego, społecznego),
- d) stopnie - ćwik. HO, HR, samarytanka, wędrowniczka HR,
- d) stopnie wędrowniczego wtajemniczenia (jodelka, naramiennik, lilijka wędrownicza),
- e) starszoharcerskie znaki służb,
- f) sprawności (II i III gwiazdki),
- g) uprawnienia państwowe,
- h) odznaki specjalnościowe (np. mała złota, GOT, OTP, KOT, ZOT),
- i) kwartalnik "Na Tropie",
- j) inne odznaki specjalnościowe,
- k) wędrownicze formy pracy(indywidualne zwiady, wycieczki, wędrowki, wyprawy itp.),
- l) perfekcyjne i regulaminowe umundurowanie,

Instrumenty metodyczne wspierające rozwój zespołu (zastępu, drużyny):

- instrukcja GK ZHP w sprawie zasad organizacji i działania drużyn sth (zał. nr 1),
- instrukcja GK ZHP w sprawie zasad organizacji i działania kręgu akademickiego (zał. nr 2),
- kryteria harcerskiej drużyny specjalnościowej (zał. nr 3),
- kryteria harcerskiego klubu specjalnościowego (zał. nr 4),
- kryteria drużyny wędrowniczej - współzawodnictwo o miano drużyny wędrowniczej (zał. nr 5),
- ruchy programowo - metodyczne (zał. nr 6),
- praca z bohaterem drużyny, hufca, chorągwi,
- wędrownicze formy pracy (obozy wędrownicze, wyprawy, zwiady, kuźnice, wszechnice, sady nad poglądem, zbiórki drużyn, zastępów, patroli, sekcji, rajdy, festiwale, pełnienie różnych rodzajów służby itp.),
- kwartalnik "Na Tropie",
- hufcowe i chorągwiane pisemka programowo- metodyczne dla młodzieży starszej,
- hufcowe i chorągwiane złoty wędrownicze - PZHS-y,

Instrumenty metodyczno - programowe wspierające pracę i rozwój ruchu wędrowniczego jako całości:

- Złoty wędrowniczy i wędrowników ZHP - PZHS,
- Ogólnopolska Gra Specjalnościowa ZHP,
- Złoty harcerskich specjalności z udziałem młodzieży starszej,
- Konferencja Programowa Wędrowniczek i Wędrowników,

- Ogólnopolskie rajdy dla młodzieży starszej ZHP,
- Starszoharcerska i Specjalnościowa Akcja Szkoleniowa,
- międzynarodowe wyprawy młodzieży starszej ZHP,
- Betlejemskie Światło Pokoju,
- Dzień Myśli Braterskiej,
- inne propozycje programowe o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim dla młodzieży starszej ZHP,
- kwartalnik "Na Tropie",

Oczywiście, że wachlarz instrumentów metodycznych w tych trzech poziomach urzeczywistniania idei wędrowniczej jest otwarty. Wiele zależy od nas samych, od naszej inwencji, pomysłowości, potrzeb i zainteresowań samych wędrowniczek i wędrowników oraz potrzeb środowiska działania i wyzwań czasów, w których pełnimy służbę wędrowniczą.

METODA wędrownicza to samorealizacja wędrowniczek i wędrowników, zespołów wędrowniczych oraz ruchu wędrowniczego jako całości, w wypełnianiu w praktyce życia codziennego zasad Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz Kodeksu Wędrowniczego przy stosowaniu zasad;

pracy nad sobą, szukaniu miejsca w społeczeństwie i służby polegającej na:

- 1) samodzielnym i dobrowolnym wyborze zadań służących realizacji założeń ideowo - programowych,
- 2) samodzielnym odkrywaniu możliwości działań - doborze programu dla dziewcząt i chłopców
- 3) samorządnym przygotowaniu planu pracy
- 4) indywidualnym i zespołowym pełnieniu służby
- 5) samoocenie własnej i zespołowej
- 6) wspólnym wyciągnięciu wniosków

Gawęda

o obrzędzie wtajemniczenia wędrowniczego czyli o sposobie wręczania naramiennika wędrowniczego

Tradycja w odpowiedni sposób kultywowana, przekazywana z pokolenia na pokolenie, historycznie ukształtowana, wzmacnia tożsamość rodzinną, wspólnotową i narodową. Możemy zatem mówić o tworzeniu tradycji kulturalnych, historycznych, narodowych, ludowych, literackich, wśród grup zawodowych, np. górników, lotników, grup etnicznych np. Bojków, Łemków, Hucułów, Górali, Kaszubów czy Mazurów. Można również mówić o tradycjach Słowian, Germanów, Franków, Indian, czy też mieszkańców Afryki.

Tradycje tworzone są przez religie, kościoły, związki wyznaniowe. Tradycja jest nieodzownym elementem trwałości i ciągłości naszej cywilizacji i rodzaju ludzkiego.

Także harcerstwo na przestrzeni prawie 90 lat swojej działalności, dopracowało się swoich jakże specyficznych i bogatych zwyczajów, obrzędów, symboli i tradycji. Cała ta sfera działalności w sposób istotny wpływa na integrację zastępu, drużyny, hufca, chorągwi czy też harcerstwa jako całości.

Obrzędowość jest nieodzownym elementem życia harcerskiego. W zależności od grup wiekowych tj. w gromadach zuchowych, w drużynach harcerskich, w drużynach starszoharcerskich, czy też w kręgach instruktorskich są stosowane obrzędy i zwyczaje. Podkreślają one istotę cech psychofizycznych, są dostosowane do odbiorców, ich możliwości odczytywania i zrozumienia znaczenia i treści obrzędu. Przytoczyć tu można obrzędowość praktykowaną w poszczególnych grupach wiekowych np. obrzęd związany ze składaniem obietnicy zuchowej, obrzęd zachowania się w Kręgu Rady, obrzędy związane z przyjęciem do drużyny, wręczaniem barw drużyny, obrzęd Przyrzeczenia Harcerskiego, nadania stopnia harcerskiego czy też zobowiązania instruktorskiego, jak również mianowania na kolejny stopień instruktorski.

Chciałbym zaprezentować ideę jeszcze jednego obrzędu, tj. **obrzędu wtajemniczenia wędrowniczego**, który powinien odgrywać istotną rolę przy przekraczaniu progu dojrzałości harcerskiej i przyjęciu do grona wędrowniczek - wędrowników ZHP. Każde środowisko powinno wzbogacić go o własne elementy, które będą uwzględniały lokalne zwyczaje czy też tradycje.

Ideą obrzędu wtajemniczenia wędrowniczego jest wywołanie u harcerek i harcerzy starszych uczestniczących w uroczystości, mocnego przeżycia, które podkreśla przekroczenie progu dojrzałości harcerskiej. Sam obrzęd jest aktem symbolizującym przejście do grona świadomych i odpowiedzialnych uczestników ruchu harcerskiego. To chwila, w czasie której, uczestnicy obrzędu wstępują na ścieżkę samodzielnego wędrowniczego życia stosując dewizę: **"Wyjdź w świat - zobacz - pomyśl - pomóż -czyli działaj"**, a zasada pracy nad sobą, szukania swojego miejsca w społeczeństwie, służby dla innych staje się maksymą życia w zgodzie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim oraz Kodeksem Wędrowniczym.

Uczestnicy powinni być przygotowani do obrzędu, udział w nim powinien skłaniać do zadumy, refleksji w nastroju podniosłym, uroczystym, lecz nie sztucznie patetycznym. Organizujący to wydarzenie muszą mieć świadomość, kto będzie uczestniczył w ceremonii wręczenia naramiennika. Wszystkie elementy tej uroczystości muszą być starannie przemyślane i przygotowane. Ważne jest również regulaminowe umundurowanie. Przeważający udział w tym obrzędzie - związanym z ogniskiem harcerskim - uczestnik staje się strażnikiem tradycji harcerskich, harcerskiej metody oraz całej spuścizny harcerstwa jako wartości ogólnonarodowej, jest strażnikiem Godła, Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prawa, Przyrzeczenia Harcerskiego i Kodeksu Wędrowniczego. Przyjmuje na siebie obowiązek przygotowania i wprowadzenia do grona wędrowniczego co najmniej 5 nowych adeptów sztuki wędrowniczej.

Od zarania dziejów ogień jest jednocześnie wielkim dobroczyńcą i groźnym żywiołem. Dwoistość charakteru ognia znalazła swój wyraz w symbolach i mitach religijnych, a nawet w koncepcjach filozoficznych.

W wielu kulturach ogień pełni rolę oczyszczającą. Bywa też pośrednikiem między człowiekiem, a Bogiem. To właśnie w ogniu składano ofiary bogom. Ognisko było wówczas pierwowzorem "ołtarza".

Warto podkreślić, że także sam ogień bywa czczony jako bóstwo. Typowym przykładem może być wedyjski Agni. W sposób szczególny ogień był czczony w starożytnej Persji, w systemie zwanym "zoroastryzmem". Jego przedstawiciele nazywano czcicielami ognia. Jeden z głośniejszych starożytnych filozofów greckich, prekursor dialektycznego ujmowania rzeczywistości, Heraklit z Efezu, uważał, że właśnie ogień jest przasadą wszechrzeczy, a więc podstawowym elementem, z którego zbudowany jest świat.

Znany powszechnie jest grecki mit o Prometeuszu, który miał bogom wykraść ogień po to, aby ofiarować go ludziom. W ten alegoryczny sposób starożytni Grecy pragnęli ukazać wielką rolę ognia w życiu człowieka i ludzkości.

Obok symboli samego ognia w kultach religijnych występowała także symbolika kręgu ognia np. ogniska domowego (grecka Hestia, rzymska Westa). Powszechnym zjawiskiem jest utożsamianie ognia z dobrem i przeciwstawianie go ciemnościom, rozumianym jako siedlisko zła i niebezpieczeństw. Jego widok z oddali dawał często nadzieję na ratunek zagubionym wędrowcom i nomadom. Również żeglarze już od starożytności stosowali sygnały ogniowe w stałych punktach wybrzeża. Taki jest właśnie rodowód współczesnej latarni morskiej.

Także w harcerstwie obrzędy związane z ogniem - znane są od dziesięcioleci. Środowiska harcerskie w swojej obrzędowości i symbolice często nawiązują do prastarej tradycji, ścisłej więzi człowieka z ogniem. Dlatego proponuję, aby nasz obrzęd budować na podstawie trzech ognisk. Dla podkreślenia istoty ogniska wędrowniczego - trzech bierwion - polan ułożonych na długotrwałe palenie i trzech płomieni - symboliki znaku wędrowniczego.

Przy poszczególnych ogniskach osobami prowadzącymi powinni być wędrowcy po obrzędzie wtajemniczenia - najlepiej z wyższym stopniem harcerskim i instruktorskim od uczestniczących w obrzędzie. Ważnym jest, aby wędrowniczki i wędrownicy przechodzili indywidualnie przez kolejne ogniska. Wskazaniem jest, aby ogniska dzieliła odległość około 500 metrów. Należy się postarać o to, by przejścia do kolejnych ognisk odbywały się w jednakowych odstępach czasowych (co około 5 min.)

Pierwsze ognisko, symbolizujące pracę nad sobą, Prawo Harcerskie oraz prawa i obowiązki obywatelskie. Prowadzi je - wędrowniczka - wędrownik, który, stosuje w codziennym życiu zasady Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, zna prawa i obowiązki obywatelskie wynikające z Konstytucji RP, bierze czynny udział w życiu społecznym swojego harcerskiego i lokalnego środowiska oraz potrafi je krótko zaprezentować w formie gawędy. W otoczeniu pierwszego ogniska - w widocznym miejscu wyeksponowane są na chuście harcerskiej (najlepiej na specjalnie przygotowanej chuście koloru zielonego) Konstytucja RP i Statut ZHP jako ustawa zasadnicza i zbiór najważniejszych zasad harcerskich.

Drugie ognisko, symbolizuje szukanie miejsca w społeczeństwie i Kodeks Wędrowniczy. Prowadzi je wędrowniczka - wędrownik, instruktor ZHP posiadający naramiennik, minimum stopień samarytanki, HO i podharcmistra, uprawnienia państwowe, specjalista z określonej dziedziny, w praktyce stosujący zasady Kodeksu

Wędrowniczego i potrafi w krótkiej gawędzie uzasadnić istotę drogi wędrowniczej w nim zawartej. Obok drugiego ogniska powinna być widoczna lilia harcerska, może być ułożona, np. z palących się świec lub w inny sposób wyeksponowana jako symbol harcerskiego drogowskazu - igły magnetycznej wskazującej kierunek harcerskiej - wędrowniczej drogi, pozwalającej na znalezienie swojego miejsca w życiu i społeczeństwie.

Trzecie ognisko - symbolizuje służbę innym i Przyrzeczenie Harcerskie, Prowadzi je wędrownik - wędrowniczka, instruktor, którzy skutecznie podejmowali zadania harcerskiej służby innym oraz propagowali jej istotę, potrafią obserwować otaczający świat i wyszukiwać pola harcerskiej służby. Sami są przykładem pełnienia takiej służby. Prowadzący podejmuje rozmowę z kandydatem i wręcza naramiennik oraz przyjmuje do grona wędrowników. Przy tym ognisku gromadzą się sami wędrownicy z naramiennikami, to tu dopełnia się przyjęcie do gromady wędrowniczej.

Ważnym jest, aby przy obrzędzie nie spieszyć się, ale i nie robić dłużyzn. Instruktor, wędrownik, wędrowniczka przy ognisku muszą znać swoje zadanie i być przygotowanymi do wypełnienia swojej roli. Z każdego ogniska uczestnik przenosi polano i przy trzecim ognisku dokłada je do ognia wygłaszając 3-4-minutową gawędę na temat: "Moje rozumienie wędrownictwa".

Przy III ognisku jest widoczny duży symbol ogniska wędrowniczego na zielonym tle, przy nim dokonuje się obrzęd wręczenia naramiennika wędrowniczego i przyjęcie do grona wędrowniczek i wędrowników. Na zakończenie obrzędu do trzeciego ogniska dochodzą wędrownicy i wędrowniczki z poprzednich ognisk i tu najstarszy stopniem - funkcją - mistrz ceremonii mówi: "Czy u progu dorosłego już życia harcerskiego i obywatelskiego macie szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu, Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu i Kodeksowi Wędrowniczemu?" Tu każdy z uczestników obrzędu kolejno wyciągając trzy palce prawej dłoni w stronę ognia odpowiada: "Tak, mam szczerą wolę". Jest to symboliczne - świadome odnowienie Przyrzeczenia Harcerskiego. Po tym następuje pieśń "Harcerski krzyż", a następnie mistrz ceremonii lub wyznaczona wcześniej przez niego osoba wygłasza krótką gawędę wędrowniczą. Ognisko kończy pieśń "Już do odwrotu..." i tradycyjny bratni krąg.

Załącznik nr 1

Instrukcja w sprawie organizacji i zasad działania DRUŻYNY STARSZOHARCERSKIEJ

Postanowienia ogólne

1. Podstawy prawne działania drużyny starszoharcerskiej określa § 32 Statutu ZHP.
2. Postanowienia niniejszej instrukcji, w których mowa o harcerzu starszym, instruktorki, drużynowym, stosuje się odpowiednio do harcerki starszej, instruktorki, drużynowej.
3. Jeżeli w niniejszej instrukcji jest mowa o drużynie, należy przez to rozumieć drużynę starszoharcerską.
4. Jeżeli w niniejszej instrukcji jest mowa o właściwym komendancie, należy przez to rozumieć udzielającego zgody na utworzenie drużyny komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP.

Organizacja drużyny

Utworzenie drużyny

5. Warunkami utworzenia drużyny są:

- 1) zawiadomienie właściwego komendanta,
- 2) posiadanie przez kandydata na drużynowego odpowiednich kwalifikacji do prowadzenia drużyny,
- 3) złożenie przez kandydata na drużynowego pisemnego zobowiązania do prowadzenia drużyny.

Jeżeli kandydat na drużynowego nie jest pełnoletni, właściwy komendant wyznacza opiekuna, który składa pisemne zobowiązanie do pełnienia tej funkcji. Wzór zobowiązania do prowadzenia drużyny i pełnienia funkcji opiekuna stanowi załącznik do niniejszej instrukcji.

6. Zezwolenie na założenie drużyny wydaje właściwy komendant.

7. Właściwy komendant przyjmuje drużynę na okres próbny:

- 1) zatwierdzając zadania okresu próbnego, w tym stworzenie: planu pracy drużyny, jej struktury wewnętrznej, przyjęcie zwyczajów i obrzędowości,
- 2) mianując na wniosek drużyny drużynowego i opiekuna (jeśli drużynowy nie jest pełnoletni).

Przyjęcie drużyny i mianowanie drużynowego i opiekuna podawane jest do wiadomości w rozkazie właściwego komendanta. Okres próbny trwa od 3 do 6 miesięcy. W przypadku powstania drużyny w wyniku podziału lub połączenia z istniejących drużyn właściwy komendant może zrezygnować z okresu próbnego.

8. W trakcie okresu próbnego drużyna posługuje się nazwą zawierającą wyraz "Próbna".

9. Warunkiem zamknięcia okresu próbnego jest realizacja określonych w p. 7 zadań oraz osiągnięcie odpowiedniej liczebności drużyny (co najmniej 12 osób). Zamknięcie okresu próbnego ogłasza rozkazem właściwy komendant.

10. Po zamknięciu okresu próbnego z wynikiem pozytywnym:

- 1) właściwy komendant nadaje drużynie numer, może nadać jej nazwę,
- 2) właściwy komendant może przyznać drużynie prawo posiadania imienia i sztandaru. Tryb przyznania nazwy, imienia i sztandaru określają odrębne przepisy,
- 3) harcerze starsi mogą składać Przyrzeczenie Harcerskie,
- 4) drużyna ma prawo używania pieczęci zarejestrowanych w odpowiedniej komendzie.

Członkowie drużyny

11. Członkami drużyny jest młodzież w wieku powyżej lat 15 oraz jej funkcjni.

12. Na przynależność do drużyny harcerza starszego, który nie ukończył 16 lat, pisemną zgodę wyrażają jego rodzice lub prawni opiekunowie. Wzór zgody stanowi załącznik do niniejszej instrukcji.

13. Prawa i obowiązki członka drużyny określa Statut ZHP.

Funkcyjni drużyny

14. Drużynowy:

1) kieruje pracą wychowawczą w drużynie,

2) odpowiada za bezpieczeństwo i zdrowie członków drużyny,

3) odpowiada za realizację planu pracy drużyny,

4) przyjmuje i zwalnia członków drużyny,

5) reprezentuje drużynę,

6) odpowiada za prowadzenie dokumentacji drużyny,

7) odpowiada za gospodarkę drużyny,

8) wydaje rozkazy,

9) dopuszcza do złożenia Przyrzeczenia Harcerskiego,

10) przyznaje stopnie, sprawności, znaki służb,

11) powołuje organ samorządowy,

12) przygotowuje następcę na funkcję drużynowego,

13) podnosi swoje umiejętności i wiedzę metodyczną,

14) wykonuje inne czynności powierzone mu przez właściwą władzę harcerską,

15) jeśli jest instruktorem ZHP przyjmuje Przyrzeczenie Harcerskie.

15. W prowadzeniu drużyny drużynowemu pomaga co najmniej jeden przyboczny, mianowany rozkazem drużynowego.

16. W zależności od potrzeb drużyny może powołać innych funkcyjnych (np. kronikarz, skarbnik, magazynier, sanitariusz).

17. Opiekun drużyny ponosi pełną odpowiedzialność za działania drużynowego i drużyny. Za efekty wychowawcze pracy drużyny odpowiada drużynowy.

Zasady działania drużyny

18. Drużyna działa na podstawie Statutu ZHP, pracując metodą harcerską i samodzielnie programując pracę.

19. Drużyna przez umożliwienie harcerzom zdobywania stopni, sprawności, starszoharcerskich znaków służb i uprawnień państwowych tworzy warunki do rozwoju duchowego, społecznego, intelektualnego i fizycznego harcerzy starszych.

20. Drużyna może mieć regulamin wewnętrzny lub konstytucję.

21. Drużyna podczas pracy prowadzi działalność zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i obowiązującymi w tym zakresie przepisami państwowymi.

System pracy w drużynie

22. Drużyna pracuje systemem zastępowym. Drużyna powinna liczyć od 12 do 32 członków. Praca systemem zastępowym jest podstawowym elementem metody harcerskiej.

23. Zastęp powinien zrzeszać od 6 do 10 osób.

24. Zastęp powinien mieć nazwę zatwierdzoną przez radę drużyny, swój porządek oraz zwyczaje i obrzędy.
25. Pracami zastępu kieruje wybrany przez zastęp i mianowany rozkazem drużynowego zastępowy.
26. Zbiórki drużyny odbywają się systematycznie, przynajmniej raz w miesiącu,
27. Drużyna powinna zorganizować samodzielny programowo obóz lub nieobozową akcję letnią jako podsumowanie całorocznej pracy
28. W drużynie może działać kapituła prób na stopnie harcerskie i sprawności.

System kierowania w drużynie starszoharcerskiej

29. Działalnością drużyny kieruje drużynowy przy pomocy przybocznych wspólnie z powołanym organem samorządowym drużyny. Drużynowy planuje i prowadzi działalność wychowawczą metodą harcerską, zgodnie ze Statutem ZHP, uwzględniając oczekiwania członków drużyny i potrzeby służby społecznej. Drużynowy wydaje rozkazy, w których ogłasza decyzje własne i rady drużyny oraz inne decyzje i informacje regulujące tryb pracy drużyny.

30. Zakres zadań i kompetencji oraz skład organu samorządowego określa drużyna, np. prawo do decydowania o udziale drużyny w akcjach i przedsięwzięciach programowych, współtworzenia programu działania drużyny, opiniowania drużynowemu decyzji związanych z dopuszczeniem harcerzy do złożenia Przyrzeczenia Harcerskiego, otwierania i zamykania prób na stopnie, sprawności i starszoharcerskie znaki służby poprzez ocenianie postawy i pracy członków drużyny, decydowania o wykorzystaniu majątku i środków finansowych będących własnością drużyny.

Dokumentacja i gospodarka drużyny

Dokumentacja drużyny

31. W drużynie prowadzi i przechowuje się następującą dokumentację pracy wychowawczo-organizacyjnej:

- 1) książka pracy wraz z rejestrem członków i pisemnymi zezwoleniami rodziców,
- 2) plan pracy drużyny przekazany do wiadomości i akceptacji właściwemu komendantowi,
- 3) kronika drużyny,
- 4) teczka rozkazów drużynowego,
- 5) teczka rozkazów wyższych instancji,
- 6) teczka korespondencji drużyny,
- 7) dokumentacja finansowo-gospodarczą.

Gospodarka drużyny

32. Drużyna może prowadzić działalność finansowo-gospodarczą. Do prowadzenia działalności gospodarczej drużyny stosuje się przepisy Instrukcji o działalności finansowej, gospodarczej i sprzętowej w drużynie ZHP.

33. Drużyna pracująca w szczepie, który prowadzi zbiorczą dokumentację finansową gromad i drużyn, nie ma obowiązku prowadzenia własnej dokumentacji finansowo-gospodarczej.

Postanowienia końcowe

34. W przypadku działania niezgodnego ze Statutem ZHP i niniejszą instrukcją właściwy komendant może rozwiązać drużynę lub zawiesić jej działalność na okres do 6 miesięcy, ogłaszając to w rozkazie. Od decyzji przysługuje prawo odwołania do komendanta wyższego szczebla. Majątek i dokumentacja rozwiązanej drużyny są przejmowane przez właściwą komendę.

Wzór zobowiązania do prowadzenia drużyny

Miejscowość, data

Zobowiązuję się do prowadzenia.....

nazwa drużyny

od dnia zgodnie z przepisami państwowymi, Statutem i innymi przepisami Związku Harcerstwa Polskiego. Jednocześnie przyjmuję pełną odpowiedzialność wynikającą z pełnionej funkcji.

Imię i nazwisko.....

Seria i numer dowodu osobistego.....

Podpis.....

Wzór zobowiązania opiekuna

Miejscowość, data.....

Zobowiązuję się do opieki nad

nazwa drużyny

od dnia..... Będę czuwać nad zgodnością działania drużyny z przepisami państwowymi, Statutem i innymi przepisami Związku Harcerstwa Polskiego. Jednocześnie przyjmuję pełną odpowiedzialność wynikającą z pełnionej funkcji.

Imię i nazwisko.....

Seria i numer dowodu osobistego.....

Podpis.....

Wzór zgody rodziców lub prawnych opiekunów na przynależność dziecka do ZHP

Miejscowość, data

My niżej podpisani..... wyrażamy zgodę

(imię i nazwisko matki, ojca, ew. prawnych opiekunów)

na przynależność naszej córki/naszego syna/ pozostającego pod naszą prawną opieką*
..... do Związku Harcerstwa Polskiego -

(imię i nazwisko)

.....

(nazwa drużyny starszoharcerskiej)

.....

Podpis matki/ojca/prawnego opiekuna

*niepotrzebne skreślić

Instrukcja i wzory za "Wiadomościami Urzędowymi ZHP" nr 5-maj 1998 r.

Instrukcja w sprawie organizacji i zasad działania KRĘGU AKADEMICKIEGO

Postanowienia ogólne

1. Podstawy prawne działania kręgu akademickiego określa § 32 Statutu ZHP.
2. Postanowienia niniejszej instrukcji, w których mowa o harcerzach starszych i instruktorach, stosuje się odpowiednio do harcerzek starszych i instruktorek.
3. Jeżeli w niniejszej instrukcji jest mowa o kręgu, należy przez to rozumieć krąg akademicki.
4. Jeżeli w niniejszej instrukcji jest mowa o właściwym komendancie, należy przez to rozumieć komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP udzielającego zgody na utworzenie kręgu.

Organizacja kręgu

Utworzenie kręgu

5. Krąg może powstać w środowisku akademickim na wniosek co najmniej 6 członków założycieli - studiujących lub pracujących na uczelni albo w inny sposób związanych ze środowiskiem akademickim harcerzy starszych i instruktorów ZHP. Wybierają oni przewodniczącego lub komendanta kręgu, który składa pisemne zobowiązanie do prowadzenia kręgu. Wzór zobowiązania stanowi załącznik do niniejszej instrukcji,
6. Zezwolenie na założenie kręgu wydaje na wniosek założycieli właściwy komendant.
7. Właściwy komendant przyjmuje krąg na okres próbny, podając ten fakt do wiadomości w rozkazie. Krąg określa zadania okresu próbnego, w tym stworzenie: planu zamierzeń, struktury wewnętrznej oraz obrzędowości. Okres próbny trwa od 3 do 6 miesięcy.
8. W trakcie okresu próbnego krąg postępuje się nazwą zawierającą wyraz "Próbny".
9. Zamknięcie okresu próbnego ogłasza rozkazem właściwy komendant.
10. Po zamknięciu okresu próbnego z wynikiem pozytywnym; właściwy komendant może przyznać kręgowi prawo posiadania imienia i sztandaru, może także nadać nazwę. Tryb przyznania nazwy, im podstawowy przydział służbowy.

Funkcyjni kręgu

13. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybrany przez krąg. Wybór ten ogłasza w rozkazie właściwy komendant.
14. Przewodniczący lub komendant kręgu:
 - 1) reprezentuje krąg,
 - 2) odpowiada za realizację planu pracy kręgu,
 - 3) wydaje rozkazy,
 - 4) przyznaje stopnie, sprawności i znaki służb,
 - 5) odpowiada za prowadzenie dokumentacji kręgu,
 - 6) odpowiada za gospodarkę kręgu,
 - 7) przygotowuje następcę,
 - 8) wykonuje inne czynności powierzane przez krąg lub właściwą władzę harcerską.
15. W kręgu akademickim w zależności od potrzeb mogą być powołani inni funkcyjni.

Zasady działania i zadania kręgu

Zasady działania

16. Celem kręgu jest rozwój harcerski i instruktorski jego członków. Krąg pracuje metodą harcerską, samodzielnie planując pracę, podejmując służbę społeczną.

17. Krąg może mieć regulamin wewnętrzny lub konstytucję.

18. Zbiórki kręgu odbywają się systematycznie.

19. Krąg liczy co najmniej 6 członków.

20. Krąg może powołać kapitułę stopni harcerskich.

Zadania kręgu akademickiego

21. Do zadań kręgu należy:

1) stwarzanie warunków do rozwoju duchowego, społecznego, intelektualnego i fizycznego członków kręgu poprzez umożliwienie im zdobywania stopni, sprawności, starszoharcerskich znaków służby i uprawnień państwowych,

2) stwarzanie warunków do wymiany doświadczeń oraz doskonalenia metod i form pracy harcerzy starszych i instruktorów,

3) rzecznictwo spraw swoich członków,

4) utrzymywanie więzi ze wspólnotą instruktorską,

5) inicjowanie i organizowanie działalności programowej i wychowawczej,

6) promowanie harcerstwa w środowisku akademickim.

Dokumentacja i gospodarka kręgu Dokumentacja kręgu

22. W kręgu prowadzi i przechowuje się dokumentację działalności i pracy członków kręgu, w tym;

1) rejestr członków,

2) plan pracy zatwierdzony przez członków kręgu i przekazany do wiadomości właściwemu komendantowi,

3) wykaz uchwał i decyzji podejmowanych przez krąg,

4) teczkę rozkazów komendanta lub przewodniczącego kręgu,

5) teczkę rozkazów wyższych instancji,

6) teczkę korespondencji kręgu,

7) dokumentację finansowo-gospodarczą.

Gospodarka kręgu

23. Krąg może prowadzić działalność finansowo-gospodarczą. Do prowadzenia działalności gospodarczej kręgu stosuje się odpowiednio przepisy Instrukcji o działalności finansowej, gospodarczej i sprzętowej w drużynie ZHP.

Postanowienia końcowe

24. W przypadku działania niezgodnego ze Statutem ZHP i niniejszą instrukcją właściwy komendant może rozwiązać krąg lub zawiesić jego działalność na okres do 6 miesięcy, ogłaszając to w rozkazie. Od decyzji przysługuje prawo odwołania do komendanta wyższego szczebla. Majątek i dokumentacja rozwiązanego kręgu są przejmowane przez właściwą komendę.

Załącznik do instrukcji w sprawie organizacji i zasad działania kręgu akademickiego

Wzór zobowiązania do prowadzenia kręgu

Miejscowość, data

Zobowiązuję się do prowadzenia

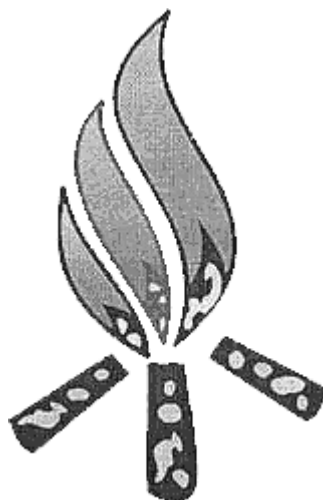
nazwa kręgu

od dnia zgodnie z przepisami państwowymi, Statutem i innymi przepisami Związku Harcerstwa Polskiego. Jednocześnie przyjmuję pełną odpowiedzialność wynikającą z pełnionej funkcji.

Imię i nazwisko

Seria i numer dowodu osobistego

Podpis.....

Kryteria Harcerskiej Drużyny Specjalnościowej

Harcerska drużyna specjalnościom to sposób realizacji programu harcerskiego wzbogaconego treściami specyficznymi dla danego rodzaju specjalności.

1. Prawo do ubiegania się o miano drużyny Specjalnościowej uzyskuje drużyna harcerska lub starszoharcerska (wielopoziomowa), która działa co najmniej przez jeden rok zgodnie z "Instrukcją GK ZHP w sprawie organizacji i zasad działania drużyny harcerskiej lub starszoharcerskiej" i uzyskała pozytywną ocenę swojej dotychczasowej działalności przez komendanta hufca ZHP
2. Drużyna realizuje taki program, aby poprzez zdobywanie sprawności, znaków służb, odznak specjalnościowych, stopni harcerskich i instruktorskich, uprawnień państwowych, harcerki, harcerze w zgodzie z metodą harcerską rozwijali swoją wiedzę i umiejętności z zakresu wybranej specjalności.
3. Harcerki, harcerze i instruktorzy w ciągu roku swojej działalności zdobywają kolejne stopnie wtajemniczenia:
 - a) harcerskiego (sprawności, znaki służb, stopnie harcerskie i instruktorskie)
 - b) specjalnościowego (odznaki specjalnościowe, kursy specjalistyczne, uprawnienia państwowe itp.)
4. Harcerki, harcerze i instruktorzy w harcerskiej drużynie specjalnościowej podejmują służbę na rzecz środowiska lokalnego (innych drużyn, hufca, chorągwi, szkoły, osiedla, wsi, miasta, regionu itp.) wykorzystując poziom swojego specjalnościowego wykształcenia.
5. Harcerska drużyna specjalnościowa dba o wymianę doświadczeń z innymi drużynami, uczestnicząc w zlotach, turniejach, harcach i grach oraz w pracach referatów, wydziałów i inspektoratów swojej specjalności.
6. Nazwa i bohater drużyny, nazwy zastępów powinny być związane z przyjętą specjalnością.
7. Drużynowym harcerskiej drużyny specjalnościowej powinien być instruktor ZHP posiadający wiedzę i umiejętności z danej specjalności, najlepiej udokumentowane ukończeniem kursu specjalistycznego lub uprawnieniem państwowym. W przypadku kiedy drużynowy nie posiada takich kwalifikacji, w drużynie powinien być specjalista danej specjalności, tzw. szef wykształcenia specjalnościowego.
8. W harcerskiej drużynie specjalnościowej mogą działać zastępy, z których każdy realizuje inną specjalność. Zastępy te, szczególnie starszoharcerskie, powinny być prowadzone przez harcerzy lub instruktorów posiadających odpowiedni zasób wiedzy i umiejętności z zakresu danej specjalności.
9. Drużyna współpracuje z organizacjami i instytucjami specjalizującymi się w wybranej przez drużynę specjalności.
10. Drużyna po rocznej pracy na podstawie tych kryteriów i pozytywnej oceny swojej działalności zwraca się do komendanta hufca ZHP o ogłoszenie jej w rozkazie Harcerską Drużyną Specjalnościowa, określając wyraźnie nazwę specjalności.
11. Harcerska drużyna specjalnościowa raz w roku na podstawie powyższych kryteriów dokonuje samooceny swojej działalności z udziałem komendanta hufca. W przypadku negatywnej samooceny potwierdzonej przez komendanta hufca, drużyna traci prawo do noszenia miana Harcerskiej Drużyny Specjalnościowej ZHP, co komendant hufca ogłasza w swoim rozkazie.

Wykaz grup specjalności w ZHP:

1. Lotnicze: spadochronowa, modelarska, baloniarska, szybownicza.
2. Sportowe: wybrane dyscypliny sportu.
3. Łącznościowe: krótkofalarska, radiotelefoniczna, CB, radiotechniczna, łowów na lisa.
4. Ratowniczo-medyczne: sanitarna, samarytańska.
5. Harcerska Służba Graniczna
6. Harcerska Służba Ruchu
7. Ekologiczne
8. "Czerwone Berety": proobronne, survivalowe, zwiadowcze, górskie, strzeleckie, rozpoznawcze itp.
9. Turystyczno-wedrownicze: puszczańskie, indiańskie, survivalowe, górskie itp.

10. Poczty harcerskie

11. Harcerski ruch naukowy - drużyny: archeologiczne, etnograficzne, komputerowe, astronomiczne, lingwistyczne, kultury Dalekiego Wschodu, itp.

12. Wodne: żeglarskie, kajakowe, marynistyczne, szkutnicze, bosmańskie, nurkowe, płetwonurkowe.

13. Pożarnicze⁶

Załącznik nr 4

Kryteria Harcerskiego Klubu specjalnościowego:

1. Harcerski Klub Specjalnościowy może być powołany, jeżeli zrzesza minimum 7 instruktorów lub działaczy harcerskich.

2. Harcerski Klub Specjalnościowy powołuje w rozkazie komendant hufca lub komendant chorągwi.

3. Członkami HKS mogą być: -instruktorzy i działacze harcerscy; -harcerki i harcerze, którzy nie mogą rozwijać swoich zainteresowań w macierzystych drużynach, jednak zgodnie z przydziałem służbowym pozostają w swoich drużynach, gdzie prowadzą swoją podstawową działalność.

4. Klub może prowadzić swoją działalność na rzecz dzieci i młodzieży niezrzeszonej w ZHP. Jest to element służby harcerskiej na rzecz społeczności lokalnej. Osoby niezrzeszone w ZHP nie mogą być członkami HKS.

5. Klub prowadzi swoją działalność w oparciu o plan pracy zatwierdzony przez jednostkę nadrzędną. Plan pracy powinien być tak skonstruowany, aby poprzez zdobywanie stopni, sprawności, odznak specjalistycznych i uprawnień państwowych jego członkowie realizowali wybraną specjalność i podnosili swoje kwalifikacje.

6. Szefa HKS mianuje komendant hufca lub chorągwi. Szefem klubu powinien być instruktor ZHP posiadający kwalifikacje specjalistyczne, najlepiej uprawnienia państwowe, o stopniu instruktora danej specjalności.

7. Działalność HKS jest oceniana raz w roku przez komendę hufca lub chorągwi, która go powoła.

8. HKS prowadzi dokumentację swojej działalności: książkę pracy, książkę finansową, dziennik pism przychodzących i wychodzących, kronikę itp.

9. Gospodarkę finansową Klubu reguluje obowiązująca w ZHP Instrukcja Gospodarczo-Finansowa.

Harcerski Klub Specjalnościowy współpracuje z organizacjami i instytucjami specjalizującymi się w wybranej przez Klub specjalności.⁷

⁶ Kryteria w załączniku do druków organizacyjnych GK ZHP z 1211995 r.

⁷ Kryteria w załączniku do druków organizacyjnych GK ZHP z 1211995 r.

Współzawodnictwo o Miano Drużyny Wędrowniczej

Współzawodnictwo o miano drużyny wędrowniczej jest instrumentem metodycznym, którego celem jest wspieranie drużyn starszoharcerskich w podnoszeniu jakości ich pracy. Jest także sposobem na budowanie własnego oblicza, tożsamości i miejsca młodzieży starszej w ZHP.

Warunki wstępne:

- drużyna jest po okresie próbnym - jest drużyną starszoharcerską i działa co najmniej dwa lata,
- drużyna liczy co najmniej 16 osób,
- drużyna zorganizowała co najmniej 1 obóz wędrowny lub stały i został on oceniony przez wizytujących co najmniej jako dobry
- drużynowy i funkcyjni w drużynie mają otwarte próby na kolejne stopnie harcerskie lub instruktorskie,
- drużyna podjęła decyzję o przystąpieniu do współzawodnictwa w sposób demokratyczny na zbiórce całej drużyny, a drużynowy ogłosił to w swoim rozkazie i powiadomił pisemnie o tym fakcie komendanta hufca.

Program próby

W czasie próby drużyna:

1. Realizuje wyznaczony sobie program wędrowniczy uwzględniający indywidualne wędrowki tematyczne harcerki i harcerzy, zastępowanych zespołów oraz całej drużyny, uwzględniając zawołanie - dewizę **"wyjdź w świat, zobacz, pomysł, pomóż - czyli działaj"** - stosując w praktyce zasadę pracy nad sobą, szukania miejsca w społeczeństwie, służby Bogu, Ojczyźnie i bliźnim, realizując programy II i III gwiazdki, programy znaków służby starszoharcerskiej, programy wymagań na uprawnienia państwowe, programu stopni starszoharcerskich oraz stopnie wtajemniczenia wędrowniczego.
2. Zdobywa, w wyniku wędrowek, jak najpełniejszą orientację w problemach życia wspólnoty lokalnej oraz regionu i kraju, uwzględniając zasadę wędrowki po kraju i po zagadnieniach.
3. Zdobywa, w wyniku wspólnych przedsięwzięć i działań z innymi drużynami starszoharcerskimi w hufcu i chorągwi, jak najpełniejszą wiedzę, dotyczącą problemów harcerstwa starszego, wędrownictwa i całej organizacji, współtworząc namiestnictwa i referaty oraz współuczestnicząc w ważnych wydarzeniach harcerskich w swoim regionie, np. PZHS chorągwi, OGS chorągwi, zloty, rajdy chorągwiane itp.
4. Upowszechnia wśród drużyn starszoharcerskich swoje doświadczenia wędrownicze, dzieląc się swoimi dokonaniem i dorobkiem z innymi środowiskami, posiada własne oblicze, wynikające z realizacji programu, zwyczajów i obrzędów, podejmowanych zadań i kierunków służby. Uczestniczy w ważnych przedsięwzięciach starszoharcerskich na terenie kraju, np. PZHS, OGS, zlotach drużyn specjalnościowych, Konferencji Wędrowniczej, SAS.
5. Harcerki i harcerze wraz z kadrą podnoszą swoją wiedzę i umiejętności harcerskie oraz w wybranych przez siebie dziedzinach życia, rodzajach zainteresowań, specjalnościach, wykorzystując je w sposób efektywny w pracy drużyny i codziennym życiu.
6. Sporządza bogatą dokumentację swojej działalności wędrowniczej (dzienniczki indywidualne, szkice, fotografie, filmy wideo, kroniki, pamiątki trofea, taśmy z nagraniami opisy itp.) i organizuje prezentację dokonań wędrowniczych podczas zbiórki samooceniającej lub w czasie innego ważnego wydarzenia harcerskiego w hufcu / chorągwi.

Jak zakończyć próbę?

Drużyna samoocenia próbę i podejmuje decyzję o jej zamknięciu na specjalnej zbiórce drużyny, w której uczestniczy zaproszony przedstawiciel komendy hufca lub chorągwi, najlepiej szef referatu lub namiestnictwa starszoharcerskiego. Możecie również zaprosić przy tej okazji przedstawicieli - funkcyjnych z innych drużyn starszoharcerskich i wędrowniczych.

Podstawą oceny drużyny jest realizacja planu programu próby oraz karta samooceny drużyny ubiegającej się o **Miano Drużyny Wędrowniczej**. O zamknięciu próby decydują członkowie drużyny w głosowaniu jawnym lub niejawnym, a

drużynowy decyzję ogłasza w swoim rozkazie i występuje z wnioskiem o ogłoszenie tego faktu w rozkazie komendanta hufca, pod warunkiem uzyskania pozytywnej oceny swojej działalności przez komendanta hufca.

Miano Drużyny Wędrowniczej, drużyna ma prawo nosić przez jeden rok. Na każdy następny musi przystępować ponownie do próby. Wskazane jest, aby próba została otwarta najpóźniej do 30 października, a zamknięta do 30 września następnego roku. Odznaką Miana Drużyny Wędrowniczej jest plakietka noszona nad prawą kieszenią munduru harcerskiego.

Wniosek o zamknięcie próby o Miano Drużyny Wędrowniczej

Nazwa i numer drużyny.....

Miejscowość i dokładny adres do korespondencji

Hufiec ZHP..... Chorągiew.....

Data rozpoczęcia próby..... data zakończenia.....

Liczba członków drużyny....., w tym dziewcząt

Stopień ćwika zdobyło..... harcerzy, samarytanki.....harcerek

Stopień HO zdobyło..... harcerzy, wędrowniczki..... harcerek

Stopień HR zdobyło..... harcerzy, HR

Jodełkę wędrowniczą zdobyło, w tym

Naramiennik wędrowniczy zdobyło, w tym

Karta samooceny

Wypełnijcie poniższą kartę. Jeżeli wymieniona w karcie cecha charakteryzuje waszą drużynę, w rubryce samoocena należy odpowiedzieć "tak". Jeżeli wymienionego warunku nie spełniacie, należy odpowiedzieć "nie", wpisując tę informację ołówkiem. Próbę o Miano Drużyny Wędrowniczej uznajecie za zakończoną dopiero wówczas, gdy w karcie samooceny za każdym razem odpowiecie ..tak"

l.p.	cecha	samoocena
1.	90 % członków drużyny jest po okresie próbnym i ma złożone <u>Przrzeczenie Harcerskie</u>	
2.	Więcej niż 75 % członków drużyny zdobyło Jodełkę Wędrowniczą i co najmniej 1 znak służby starszoharcerskiej	
3.	Więcej niż 50 % członków drużyny posiada stopień ćwika - samarytanki i zdobyło naramiennik wędrowniczy	
4.	25 % członków drużyny ma otwartą próbę na wyższy stopień harcerski	
5.	Drużyna kieruje się własnym zbiorem praw i obowiązków - posiada własną Konstytucję	
6.	Drużyna podejmuje stałą służbę na rzecz wspólnoty lokalnej (hufiec, szkoła, osiedle, miejscowość, region itp.)	
7.	Członkowie drużyny specjalizują się w wybranej przez siebie dziedzinie -specjalności, ciągle podnoszą swoją wiedzę i umiejętności <u>oraz wykorzystują je w praktyce</u>	
8.	Drużyna zorganizowała w ciekawy sposób prezentację swojego dorobku wędrowniczego	

Nawiązaliśmy współpracę z następującymi drużynami starszoharcerskimi:

.....

W wyniku tej współpracy podjęliśmy następujące zadania:.....

.....

Na rzecz wspólnoty lokalnej pełniliśmy następującą służbę starszoharcerską:

.....

Zwracam się z wnioskiem o zamknięcie próby o Miano Drużyny Wędrowniczej roku

.....

Rada Drużyny

.....

Drużynowy

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 11 z 23 maja 1998 roku

w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach związanych z wpisem do rejestru ruchów programowo-metodycznych oraz zasad ich wykreślenia z rejestru.

Na podstawie § 34 ust. 3 Statutu ZHP uchwała się, co następuje:

§1

Szczegółowy tryb postępowania w sprawach związanych z wpisem do rejestru ruchów programowo-metodycznych oraz zasady ich wykreślenia z rejestru określa instrukcja stanowiąca załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z tym że ruchy programowo-metodyczne istniejące i działające w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały zgłaszają się do rejestru ruchów programowo-metodycznych w ciągu 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

Załącznik do uchwały Rady Naczelnej nr 11 z 23 maja 1998 roku

INSTRUKCJA

w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach związanych z wpisem do rejestru ruchów programowo-metodycznych oraz zasad ich wykreślenia z rejestru

1. Rejestr ruchów programowo-metodycznych

1.1. Ustanawia się rejestr ruchów programowo-metodycznych ZHP, zwanych dalej "ruchami"

1.2. Rejestr, o którym mowa w pkt. 1.1, zwany dalej "rejestrem" prowadzi Naczelnik ZHP.

1.3. Prawo wglądu do rejestru przysługuje wszystkim członkom ZHP.

1.4. Rejestr zawiera następujące dane:

1) nazwę ruchu,

2) cel i zasady ruchu,

3) siedzibę ruchu,

4) dane członka ZHP, ustanowionego w celu reprezentowania ruchu oraz sposób ustanawiania tego reprezentanta.

2. Postępowanie rejestracyjne

2.1. Rejestracja następuje na pisemny wniosek złożony przez założycieli ruchu, to znaczy instruktorów, harcerzy starszych lub seniorów, działających w imieniu własnym lub kierowanych przez siebie jednostek organizacyjnych ZHP tworzących ruch.

2.2. Wniosek powinien zawierać dane wymienione w pkt. 1.4.

2.3. Do wniosku należy dołączyć zasady działania ruchu (konstytucję, regulamin itp.).

2.4. Naczelnik ZHP może uzależnić podjęcie decyzji od przedstawienia przez założycieli ruchu dodatkowych dokumentów lub wyjaśnień.

2.5. W ciągu 3 miesięcy od złożenia wniosku o rejestrację Naczelnik ZHP dokonuje rejestracji ruchu albo odmawia rejestracji,

2.6. Dokonując rejestracji Naczelnik ZHP określa na podstawie przedstawionych dokumentów - środowiskowy, regionalny lub ogólnopolski charakter ruchu.

2.7. Naczelnik ZHP odmawia rejestracji, jeżeli przedstawione zasady działania ruchu są sprzeczne ze Statutem ZHP.

2.8. W przypadku odmowy rejestracji założycielom przysługuje prawo złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 30 dni od daty otrzymania decyzji Naczelnika ZHP.

3. Zmiany w rejestrze

3.1. Ruch zawiadamia niezwłocznie Naczelnika ZHP o zmianie danych wymienionych w p.1.4.

3.2. Naczelnik dokonuje stosownych zmian w rejestrze w ciągu 30 dni od daty złożenia powiadomienia o zmianie danych.

4. Informacje o działalności ruchów

4.1. Do końca lutego każdego roku oraz w każdym czasie na żądanie Naczelnika ZHP ruch jest obowiązany przedstawić Naczelnikowi ZHP informację o swej działalności.

4.2. Naczelnik ZHP w sprawozdaniu rocznym przedstawia Radzie Naczelnej informację na temat ruchów programowo-metodycznych.

5. Wykreślenie ruchów z rejestru

5.1. Naczelnik ZHP dokonuje wykreślenia ruchu z rejestru po otrzymaniu informacji o rozwiązaniu ruchu; informację taką może przedstawić członek ZHP ustanowiony w celu reprezentowania ruchu lub komendant chorągwi właściwy ze względu na siedzibę ruchu.

5.2. Naczelnik ZHP może także dokonać wykreślenia ruchu z rejestru:

5.2.1. w razie nieotrzymania dwóch kolejnych informacji, o których mowa w pkt. 4.1.

5.2.2. w razie niezgodności zasad lub działań ruchu ze Statutem ZHP.

5.3. W przypadku wykreślenia ruchu z rejestru członek ZHP reprezentujący ruch może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 30 dni od daty ogłoszenia decyzji Naczelnika ZHP.

6. Ogłaszanie decyzji dotyczących ruchów programowo-metodycznych

6.1. Naczelnik ZHP ogłasza rozkazem dokonanie wpisu ruchu do rejestru, podając równocześnie:

- 1) nazwę ruchu,
- 2) cel i zasady ruchu,
- 3) siedzibę ruchu.

6.2. Naczelnik ZHP ogłasza rozkazem wykreślenie ruchu z rejestru. Jeżeli wszczęta została procedura odwoławcza - rozkaz w tej sprawie jest wydawany po jej zakończeniu.

6.3. Komendant chorągwi właściwy ze względu na siedzibę ruchu ogłasza rozkazem dane, o których mowa w p. 6.1., w odniesieniu do ruchów środowiskowych i regionalnych.⁸

⁸ "Uchwała i instrukcja za wiadomościami ZHP" nr. 51998 r.

Bibliografia:

1. Aronson E.: Człowiek istota społeczna, Warszawa 1995,
2. Baden-Powel R.: Wskazówki dla skautmistrzów, Warszawa 1981.
3. Bouchet H.: Skauting i indywidualność, Lwów -Warszawa
4. Błażejowski W.: Z dziejów harcerstwa polskiego, Warszawa 1985,
5. Dąbrowski J.Kwiatkowski T: Jeden trudny rok, Warszawa 1985,
6. Gródecka E.: O metodzie harcerskiej i jej stosowaniu, Warszawa 1985,
7. Hansen W: Wilk, który nigdy nie śpi, Warszawa 1992,
8. Hiszpańska B.: Pomóż młodzieży znaleźć, Warszawa 1994,
9. Kamiński A.: Krąg Rady, Londyn 1945,
10. Komenda SAS- 84: Biuletyn nr 4, Warszawa 1984
11. Krakowska Komenda Chorągwi: W drużynie starszoharcerskiej, Kraków 1982,
12. Kubiak W.: System wartości młodzieży harcerskiej w Chorągwi Wielkopolskiej..., Poznań 1996,
13. Kudasiewicz M.: Obrzędowy piec, Warszawa 1987,
14. Małkowski A.: Jak skauci pracują, Kraków 1914,
15. Mirowski S.: Styl życia, Warszawa 1997,
16. Motywy: Harcerstwo starsze (w odpowiedzi), Motywy nr 16,18,20/1984,
17. Na tropie "O potrzebie zmiany" nr.1,2,3,4, rok 1996,1997.
18. Pancewicz B.: Jak pracują wędrownicy, Londyn 1980,
19. Persak K.: Odrodzenie harcerstwa w 1956 roku, Warszawa 1996,
20. Piskorski T: Krąg starszoharcerski, 1947,
21. Sperling A.: Psychologia, Poznań 1995,
22. Szwagrak B.: Wędrownicy, Londyn 1990,
23. Szyszkowska M.(red.):Człowiek jako obywatel, Warszawa 1995,
24. Światowe Biuro Skautowe: Konstytucja i prawa Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, Genewa 1983,
25. Światowa Organizacja Ruchu Skautowego: Fundamentalne zasady, Genewa,
26. Ungeheuer L.: Próby wodzów, Lwów 1935,
27. Wajda S.: W braterskiej gromadzie Katowice 1987,
28. Wiadomości Urzędowe ZHP, nr 5, Warszawa 1998,
29. Wiśniewski T, Sikora K., Itrich-Drabarek J.: Młodzież polska lat dziewięćdziesiątych, Warszawa 1996,
30. Włodarski Z.: Człowiek jako wychowawca i nauczyciel, Warszawa 1992,
31. Wojciechowski R.(red.):Własne oblicze, Warszawa 1995,
32. Wydział starszoharcerski GK ZHP: Wybór dokumentów Ogólnopolskich Zbiórek Przedstawicieli Harcerzy Starszych 1981-85, Warszawa
33. Wyrobek Z.: Harcerz w polu, 1957,
34. Wyrwalski T: Rozwój idei puszczańskiej w skautingu 1902-1939, Kraków 1990,

35. ZHP GK: Stopnie i sprawności harcerskie, Warszawa 1995,
36. ZHP GK: Harcerskie ideały, Warszawa 1997,
37. ZHP GK: XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4-7 grudnia 1997 roku, Warszawa 1998,
38. Statut ZHP - HBW "Horyzonty" -1988.